

MEDI AMBIENT

Les riudes de l'Ebre

Començo aquesta col·laboració per invitació del director del mitjà i amb ganes d'aportar una perspectiva sorgida de l'experiència de biòleg i museòleg. Però sobretot des de la posició personal formada en el temps de la Universitat a Barcelona, quan aspirava a tornar a les Terres de l'Ebre per a treballar pel territori, no des de la política, sinó des de l'administració, és a dir, des dels serveis públics.

El coordinador de la secció -segueixo amb les confidències- m'envia uns dies abans uns suggeriments concrets per escriure d'un tema d'actualitat. D'allò que avui es considera la més estricta actualitat, darrere de la qual hi ha la perspectiva curterministina, hi ha només la immediatesa del temps i de la societat en què ens ha tocat viure, atrapats en el bucle / engany de canviar temps per béns materials, valors per satisfacció dels instints. Li responc que parlaré del riu.

El riu Ebre va estar des del 18 d'abril, i al llarg d'unes quantes setmanes,

amb cabals superiors a 1.000 m³/seg. Va ser notícia puntual. Cada cop els temes importants duren menys; són arrossegats pel corrent de l'actualitat. Bé, ara estem a finals de maig i l'Ebre ha baixat força de nivell. En els dies de la punta de la riuada va preocupar que arribés a superar els 2.000 m³/s i produís més danys a Miravet, Tortosa, Tivenys o d'altres punts delicats del seu curs.

El riu ha deixat sediments (són ben evidents al nivell inferior del passeig fluvial d'Amposta) i ha fertilitzat les terres que ha negat; ha recarregat els aqüífers; ha afavorit l'entrada de peixos migradors; ha somogut els hàbitats, la llera i els macròfits; ha arrossegat l'anòxia i la falca salina; ha aportat nutrients i ha provocat l'afloreament a la mar de l'Ebre. I, malgrat l'abús de les concessions de les hidroelèctriques, que en els anys 60 van atropellar servituds i drets immemorials, si bé l'aigua ha inundat camps a Miravet i Benissanet, hem de donar gràcies als embassaments per la lami-

nació d'aquesta riuada. De fa temps penso que la repetició de cicles de riudes i de l'enquistament dels con-

“Alguna cosa em va commoure quan es va enfonsar el Titànic. L'evidència que encara hi havia oceà.”

S. Essenin

flites bèl·lics per la barrera de l'Ebre, han estat dos dels factors de l'enderrement socioeconòmic de les Terres de l'Ebre en l'època moderna i contemporània.

Riu amunt, a la ribera aragonesa, el debat i la confrontació ha tornat, pel trencament de les motes, les pèrdues en l'agricultura, o les evacuacions de població. I el dilema de si cal dragar i netejar el riu o buscar altres estratègies més resilientes està servit. Fins i tot una associació, ASAFRE, amenaça d'actuar per la via penal si pateix noves riudes (?). Paradoxalment, el

riu esdevé notícia quan inunda zones inundables, i no quan s'instal·len granges o carreteres en aquestes zones. És la mateixa perplexitat que produeix que la privatització i l'ocupació del domini públic hidràulic s'hagi agreujat sobretot en les darreres dècades.

Diversos estudis apunten que els dragats i la neteja dels rius no són la solució a les riudes, sinó que fins i tot les agreugen. Alguns apostem no per construir infraestructures de contenció, sinó per l'ordenació del territori i el respecte al domini públic hidràulic. Es tracta de conviure amb el riu, no contra ell.

S'han produït en les darreres dècades molts desbordaments, el més gran el 1961 entorn de 4.000 m³/s, i no podem descartar que no es tornen a repetir. Des de 1967, quan es van acabar de construir els embassaments fins a l'actualitat, hi ha hagut nombroses riudes de més de 2.000 m³/s a l'Ebre. El 1967, 1971, 1978, 1981, 1982, 1997..., les darreres el 2003, 2007,

Àlex Farnós Bel
Biòleg i museòleg

2010, 2013, 2015 i ara el 2018. Està bé que cada dos primaveres, alguna tardor o quan sigue, el riu ens desperte de l'ensopiment (una mena de realitat paral·lela en la qual sovint vivim preocupats o seduïts per algunes coses banals). És bo que, els que estimem el territori, lluitem per mantenir un riu viu amb crescudes i estiatges. Que ens posicionem contra l'arrogància i la ignorància d'aquells que s'entesten a dominar els cicles de la natura. Com evoca la cita literària del poeta rus S. Essenin, a nosaltres alguna cosa ens commou quan el riu es desbor- da. L'evidència que encara hi ha riudes/riu esdevé la constatació que encara hi ha vida.